

¹Бекнурманов Н.С.^{ORCID}, ²Байкулова А.М., ¹Темірбай Н.М.

¹М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ., Қазақстан

²Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕ ЖҰМЫС ІСТЕУ ҮШІН БОЛАШАҚ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ДЕНЕ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Бекнурманов Нурлан Сайлаубекевич, Байкулова Айгерим Мейрхановна, Темірбай Нұржан Маратұлы

Ауыл мектебінде жұмыс істеу үшін болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің дене дайындығын жетілдіруін ұйымдастыру

Аңдатпа. Мақалада ауыл мектебіндегі кәсіби еңбек ету үшін болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің дене дайындығын жетілдірудің жетекші факторлары мен мотивтері қарастырылады. Жүргізілген зерттеулердің нәтижесінде эксперименттік топқа қатысушылардың өзіндік практикалық қызметін түсіну, орындау, талдау және болжау деңгейінде аналитикалық, әдістемелік, коммуникативтік, ұйымдастырушылық сипаттағы дағдыларының өсуі тіркелді. Болашақ дене шынықтыру мұғалімінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығын қалыптастыру процесінің педагогикалық құралы ретінде жеке тұлғаның дене тәрбиесі туралы кәсіби-педагогикалық білімді біріктіруді, физикалық өзін-өзі жетілдіруді ұйымдастыруды, проблемалық оқу-танымдық, педагогикалық және зерттеу міндеттері арқылы әдістемелік дайындықты жандандыруды көздейтін арнайы бағдарлама мен әдістеме болып табылады. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері бойынша мақала авторлары болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің ауыл мектептері жағдайында жұмыс істеуге қалыптасқан кәсіби дайындығы қазіргі қоғамның қажеттіліктеріне жауап береді және тәжірибеде сәтті жүзеге асырылады деген қорытындыға келді.

Түйін сөздер: дене шынықтыру, дене дайындығы, дене шынықтыру мұғалімі, кәсіптік іскерлік пен дағдылар, ауыл мектебі.

Beknurmanov Nurlan Sailaubekovich, Baikulova Aigerim Meirhanovna, Temirbai Nurjan Maratuly

Improving the physical fitness of future physical education teachers to work in a rural school

Abstract. The article examines the leading factors and motives for the physical improvement of future physical education teachers for professional activity in rural schools. As a result of the conducted research, the participants of the experimental group recorded an increase in analytical, methodological, communicative, organizational skills at the level of understanding, execution, analysis and forecasting of their own practical activities. As a pedagogical tool for the process of forming the professional readiness of a future physical education teacher for the conditions of a rural school, a special program and methodology are used, involving the integration of professional and pedagogical knowledge about personal physical culture, the organization of physical self-improvement, the activation of methodological training, through problematic educational, cognitive, pedagogical and research tasks. Based on the results of experimental work, the authors conclude that the formed professional readiness of future physical education teachers to work in rural schools meets the needs of modern society and is successfully implemented in practice.

Key words: physical improvement, physical training, physical education teacher, professional skills, rural school.

Бекнурманов Нурлан Сайлаубекевич, Байкулова Айгерим Мейрхановна, Темирбай Нуржан Маратұлы

Совершенствование физической подготовленности будущих учителей физической культуры для работы в сельской школе

Аннотация. В статье рассматриваются ведущие факторы и мотивы по физическому совершенствованию будущих учителей физической культуры для профессиональной деятельности в условиях сельской школы. В результате проведенных исследований у участников экспериментальной группы зафиксирован прирост умений аналитического, методического, коммуникативного, организационного характеров на уровне понимания, исполнения, анализа и прогнозирования собственной практической деятельности. В качестве педагогического инструментария процесса формирования профессиональной готовности будущего учителя физической культуры к условиям сельской школы выступают специальная программа и методика, предполагающие интеграцию профессионально-педагогических знаний о физической культуре личности, организацию

физического самосовершенствования, активизацию методической подготовки, через проблемные учебно-познавательные, педагогические и исследовательские задачи. По результатам опытно-экспериментальной работы авторы приходят к выводу о том, что сформированная профессиональная готовность будущих учителей физической культуры к работе в условиях сельских школ отвечает потребностям современного общества и успешно реализуется на практике.

Ключевые слова: физическое совершенствование, физическая подготовка, учитель физической культуры, профессиональные умения и навыки, сельская школа.

Негізгі ережелер. Қимыл қозғалыс жаттығулары денсаулығында ауытқулары бар адамдар, немесе қимыл қозғалысы төмен еңбекпен айналысатын және гиподинамиядан зардап шегетін адамдар үшін ғана қажет деп ойлау дұрыс болмас еді. Дене шынықтыру жаттығулары әр адамға физикалық және рухани әлеуетін жоғарылату үшін қажет.

Біздің ойымызша дене шынықтыру мұғалімдердің дене дайындығын жетілдіру, сонымен қатар физикалық мүмкіндіктерін дамыту, сыртқы келбетті жақсарту, ерікті және психикалық салаларды жетілдіру мәселелерін талдау күрделі. Сонымен қатар, бұл бағытта дүниетанымның кеңеюін, әлеуметтік түсінуді қосуға болады және ауыл оқушыларының тұрмысындағы дене шынықтырудың маңыздылығы.

Болашақ дене шынықтыру мұғалімінің жеке басын дамытуда оның өз бетінше жұмыс істеуі үлкен орын алады.

Кіріспе. Мұғалімді даярлау мәселесі барлық уақытта басым рөл атқарды және әр тарихи уақыт кезеңінде оны шындыққа сүйене отырып шешуге тырысты. Қоғамдық өмірде болып жатқан елеулі өзгерістер мұғалімдердің жұмысына деген көзқарастың ғана емес, оның мәртебесінің де өзгеруіне әкелді. Қазіргі мұғалімнің алдында тұрған бірінші кезектегі міндет бәсекеге қабілетті түлек даярлау екені белгілі, оның білім деңгейі әлемдік стандарттарға сай болуы тиіс. Қазақстанның қазіргі әлеуметтік-экономикалық даму жағдайында ауылдық мектеп жағдайында жұмыс істей алатын мұғалімді даярлау мәселесі ерекше өзекті болып табылады.

Осы сәтте Қазақстан Республикасының Президенті Қасым Жомарт Тоқаев педагогтардың Республикалық съезінде сөйлеген сөзінде «Бүгінгі таңда озық технологияларға, ғылым мен білімге сүйенетін елдер қарқынды дамуға қол жеткізіп жатыр. Жаңа дәуірде мектептегі білім сапасы мемлекеттің дамуына тікелей әсер етеді, ал мектеп қандай болатыны мұғалімге байланысты. Көріп отырғанымыздай, педагогика ғылымның маңызды салаларының біріне айналды. Сондықтан бұл салада түбегейлі жаңа тәсілдер қажет [1].

Мемлекеттік құжаттарға жүргізілген теориялық талдау: «Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы [2], Қазақстан Республикасының

«Дене шынықтыру және спорт» заңы [3], «2020-2025 жылдарына арналған Біліммен ғылымды дамыту туралы мемлекеттік бағдарлама [4]», «Педагогтардың статусы туралы заңы [5]» олар дене шынықтыру мұғалімінің оқу кезеңінде оның кәсіби шеберлігінің негіздерін қалыптастыру мәселелерін кеңінен қарастыратынын көрсетті.

Өз білімін кеңейте отырып, барлық жаңа дағдыларды дамыта және игере отырып, болашақ мұғалім айтарлықтай өзгеруі мүмкін. Ол барлық дене қабілеттерін, рухани қажеттіліктерін берік мінезді дамыту қажет, себебі ақыл-ой еңбегі мықты денсаулықты, психикалық тепе-теңдік пен көңілділікті қажет етеді. Егер болашақ мұғалімнің өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі тәрбиелеуге деген ұмтылысын белсенді дамытпаса, тәрбие мен оқыту күтілетін нәтиже бермейді. Демек, физикалық өзін-өзі жетілдіру арқылы біз адамның физикалық дамуы мен денсаулық жағдайына қатысты ұстанымын анықтайтын және реттейтін әдістер мен әрекеттер жиынтығын түсінеміз [6, 7].

Біздің зерттеулеріміз көрсеткендей, болашақ дене шынықтыру мұғалімдердің дене дайындығын жетілдіруін кедергі келтіретін маңызды себептер бар. Оларға өзін-өзі жетілдіру мотивациясының жеткіліксіздігі және өз бетімен жұмыс істеуге дайындықтың болмауы.

Студенттердің өзін-өзі жетілдіру мотивтерін зерттеу, оның жалпы мотивациясы әлсіз болып табылады. Бірақ жетекші себептері денсаулықты нығайту және жан-жақты дене дамуы - студенттер әлеуметтік маңызды деп санамайды, тек жеке мақсаттарда қолданылады.

Студенттердің өзін-өзі жетілдіруінің жетекші мотивтері анық: олар үшін ең жақын қажеттілікпен байланысты мотив денсаулықты нығайту 37,1%, немесе норматив талаптарын орындау қажеттілігімен 36,8% байланысты. Бірақ, олар студенттердің әлеуметтік маңызы бар екенін түсінбейді. Бұл жағдай жастарды жүйелі дене шынықтыру сабақтарына тартудың жеткіліксіздігі болғандығымен түсіндіріледі.

Дене шынықтыру және спорт мамандығының студенттерінің көпшілігінде мектептегі дене тәрбиесі сабағының әдістемелік жағынан төмен деңгейде өткізілуі және қозғалыс жеткіліксіздігі, студенттік жылдардағы белсенділік студенттердің жалпы санында

байқалады. Сондықтан жан-жақты даму мотиві денсаулықты нығайту сияқты мотивпен орын алады. Бой мен салмақ көрсеткіштерінің айқын сәйкессіздігі, қозғалыс белсенділігінің жеткіліксіздігінен туындаған проблемалар студенттердің көпшілігі дене жаттығулармен белсенді айналысады, дене дайындығын жетілдіреді.

Біздің зерттеулерімізге сәйкес 48% студенттердің өзін-өзі жетілдіру мотивтері мен әдістерінің бар екенін көрсетеді. Осыған сүйене отырып, өзін-өзі жетілдірумен айналысу оның мотивтері мен техниканы білуіне ғана емес, сонымен бірге осы қызметке дайындыққа, яғни әлеуметтік маңызды мотивтер мен өзін-өзі жетілдірудің практикалық тәжірибесі негізінде қалыптасқан көзқарасқа байланысты деп айтуға болады. Шынында да, өз денсаулықтарын нығайтуға, жан-жақты физикалық дамытуға, өзін-өзі тәрбиелеуге және өзін-өзі жетілдіруге әдістерін білуімен, өмір бойы онымен айналыспауға болады.

Жеке тұлғаның дене шынықтыру жаттығуларына қажеттілігі мен осы қызметке дайын болған жағдайда ғана студенттердің өзін-өзі жетілдіруіне тиісті көзқарас пайда болады. Тәжірибе көрсеткендей, студенттердің өзін-өзі физикалық жетілдіруі, оның мотивтері мен өз бетімен жұмыс істеу қабілетінің болуынан басқаларға қарағанда үлкен дәрежеде қарастырылған қиындықтар.

Зерттеу мақсаты: болашақ дене шынықтыру мұғалімінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығын қалыптастыру процесінің мазмұнын теориялық тұрғыдан негіздеу және әзірлеу.

Зерттеу міндеттері:

1. Ауыл мектебіндегі кәсіби қызмет үшін болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің дене дайындығының жетекші факторлары мен мотивтерін анықтау.

2. Болашақ дене шынықтыру мұғалімінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығын қалыптастырудың әзірленген әдістемесінің тиімділігін эксперименталды түрде тексеру.

3. Болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығын қалыптастырудың критериялды-диагностикалық аппаратын әзірлеу.

Зерттеу әдістері мен ұйымдастырылуы

Диагностиканың логикалық аспектісін іске асыру және болашақ мұғалімдердің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығының қалыптасу деңгейлерінің динамикасы туралы объективті деректер алу мақсатында біз 2022 жылдан бастап «дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша оқитын М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің студенттеріне, сондай-ақ Жамбыл облысының бірқатар ауылдық мектептерінің

оқушылары мен дене шынықтыру мұғалімдеріне жүйелі түрде тексеру жүргіздік. Зерттеу барысында бақылау және эксперименттік топтар анықталды.

Жалпы, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс классикалық схема бойынша жүргізілді және анықтаушы, қалыптастырушы және бақылау кезеңдерін дәйекті түрде жүзеге асыруды көздеді.

Біздің зерттеуімізде дене шынықтыру іс-әрекетінің ұйымдастырушылық негізі болып студенттерге спорт түрлері бойынша жаттықтыру сабақтарын өткізуге міндеттелді. Сонымен қатар студенттер спорттық жарыстар, дене шынықтыру мен спорттық іс-шаралар, ұлттық қимыл-қозғалыс ойындар ұйымдастырып өткізді. Бұл іс шаралардың мақсаты студенттердің қызықтырушылық және өзіндік қасиеттерін тәрбиелеу болып табылады.

Біз, педагогикалық жоғары оқу орындарының дене шынықтыру және спорт мамандықтары студенттерінің жетістіктері дене шынықтыруға бағытталған мақсатты тұлға қалыптасуымен анықталады деп ойлаймыз. Осыған байланысты дене тәрбиесі процесі әлеуметтік доминантқа сүйене отырып салынады.

Эксперименттік әсерлердің мазмұны ғылыми - технологиялық тұжырымдама негізгі идеяға жауап берді – дене шынықтыру және спорт мамандық студенттердің тұрақты дене шынықтырумен айналысуға қызығушылығын қалыптастыру. Сонымен қатар, саналы негізде білімді, іскерлік пен дағдыларды игеру және оларды дене шынықтыру қызметінде жүйелі түрде белсенді пайдалану.

Осыған байланысты оқу-тәрбие процесінің мақсатты бағыты эксперимент кезінде студенттердің дене тәрбиесін қалыптастыру – болашақ дене шынықтыру мұғалімінің дайындығының іргелі негізі ауыл оқушыларында дене шынықтыру негіздерін қалыптастыру. Студенттердің дене шынықтыру белсенділігі жоғары деңгейде болса (аптасына 8 сағаттан кем емес) және болашақ дене шынықтыру мұғалімі дене дайындығын жетілдіру процессіне қатысатын болса, біз дене тәрбиесі процесі дұрыс қойылған деп есептейміз.

Дене шынықтыру белсенділігін бағалау үшін біз әлеуметтік әдістерді қолдандық: сауалнама және сұхбат.

Эксперимент барысында жүргізілген сауалнама көрсеткендей, эксперимент басында екі топтың студенттерінің көпшілігі (70%) аптасына қимыл қозғалыс белсенділігі 4 сағаттан аспайтынын көрсетті. Эксперименттің қорытынды нәтижесінде эксперименталды топтың студенттерінің қимыл қозғалыс белсенділігі аптасына 8-10 сағатына дейін өсті. Бақылау тобының студенттерінің қимыл

қозғалыс көрсеткіштері өзгермеді. Сонымен қатар, сауызнамаға қатысқан студенттердің 30 % дене

жатығуларын қолдану үшін уақытың жетіспеуін атап өтті (№ 1 кесте).

1-кесте – Эксперимент барысында студенттердің қимыл қозғалыс белсенділігінің өзгеру динамикасы (% көрсеткіші)

№ Қимыл қозғалыс деңгейінің белсенділігі	Қимыл қозғалыс әрекетіне қолданған уақыты (аптасына)	Бақылау тобы		Эксперименталды топ	
		Эксперимент басында	Эксперимент соңында	Эксперимент басында	Эксперимент соңында
Пассивті	1 сағатқа дейін	29,2	32,1	26,5	10,1
Төмен	2 сағатқа дейін	51,8	49,2	52,6	47,0
Жеткілікті	8 сағатқа дейін	15,8	16,2	14,2	36,0
Жоғары	8 сағаттан жоғары	3,2	2,5	3,7	6,8

Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау. Әрі қарай біз студенттердің дене шынықтыру іс-әрекетіне қатынасының көрсеткіштерін

зерттедік, олар тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында тіркеліп, 2-кестеде келтірілген.

2-кесте – Эксперимент кезеңінде студенттердің дене шынықтыру іс-әрекетіне қатынасы көрсеткіштерінің сипаттамасы (%-бен)

Анкетадағы сұрақтардың мазмұны	Оң жауап берген студенттер саны			
	Бақылау тобы		Эксперименталды топ	
	Эксперимент басында	Эксперимент соңында	Эксперимент басында	Эксперимент соңында
Спорттық секцияларға қатысасызба?	10	10	15	40
Сіз факультет, ЖОО құрама командаларының құрамында спорттық жарыстарда өнер көрсетесіз бе?	10	5	10	40
Сіз дене шынықтырумен өз бетіңізше айналысасыз ба?	15	15	20	40
Сіз достарыңызбен дене шынықтырумен айналысасыз ба?	5	5	10	20
Спорттық ойындармен айналысуға уақыт табасызба?	30	30	35	50
Дене шынықтыру жаттығуларымен айналысатын басқа формалары	15	10	15	15

Бағдарламамыздың икемділігін қамтамасыз ету үшін біз болашақ дене шынықтыру мұғалімдерін даярлаудың дәстүрлі түрлерімен қатар жеке жоспар бойынша жұмыс істеу мүмкіндігін кеңінен қолдандық. Бұл әдіс диагностикалық негізде дайындық процесін жүзеге асыруға, өзін-өзі тәрбиелеудің маңыздылығын, рөлін, ерекшелігін анықтауға мүмкіндік береді. Демек, әрбір болашақ мұғалім ауылдық мектептердегі жұмыс проблемаларына дайындық деңгейіне немесе

шығармашылық қызығушылығына байланысты жеке жоғары деңгейдегі кәсіби дайындықты түсіне алады.

Кестенің деректерін талдау барысында студенттердің дене шынықтыру қызметіне қатысты тәжірибелік жұмыстың тиімділігін көрсетеді. Барлық позициялар бойынша көрсеткіштердің өсуі байқалады. Бақылау тобымен салыстыру нәтижесінде, эксперименталды тобында спорттық

секциясына қатысатын студенттер саны 25% өскені байқалады, ал бақылау тобында өзгеріссіз қалды – 10%. Спорттық жарыстарға қатысатын студенттер саны 30% көбейді, бақылау тобында өзгеріссіз қалды – 10%. Бұл зерттеу үшін өзін-өзі дене дайындығын жетілдірумен айналысатын студенттер санының артуы ерекше маңызды: эксперименталды тобының студенттері 20%, ал бақылау тобында өзгеріссіз қалды – 10%.

Біздің зерттеу аясында эксперименттің басында және соңында студенттердің физикалық даму диагностикасы өткізілді. Эксперимент нәтижелері оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруға байланысты студенттердің дене дайындығы бірдей өзгермейтінін көрсетті. Шамасы, сабақтың міндетті формаларының физикалық өзін-өзі жетілдірумен үйлесуі 3-кестеде көрсетілген эксперименттік топ студенттерінің дене шынықтыру көрсеткіштерінде оң динамиканы тудырды.

3-кесте – Эксперимент барысында студенттердің дене дайындығының көрсеткіштері динамикасының сипаттамасы

Бақылау көрсеткіштері	Бақылау тобы		Эксперименталды топ	
	Ұлдар	Қыздар	Ұлдар	Қыздар
100м жүгіру (сек)	<u>13,68</u> 13,72	<u>17,96</u> 18,10	<u>13,52</u> 13,08	<u>17,56</u> 17,02
Арқаға жатып, денені көтеру (рет, 1 мин)	<u>36,42</u> 37,54	<u>28,60</u> 29,10	<u>37,68</u> 42,92	<u>31,64</u> 38,84
Қол тіреп жатып, қолды бүгіп жазу (рет)	<u>30,12</u> 30,10	<u>9,42</u> 9,32	<u>31,02</u> 33,62	<u>10,68</u> 12,36
Орыннан ұзындыққа секіру (см)	<u>239</u> 241	<u>184</u> 188	<u>245</u> 257	<u>183</u> 196
1000 м жүгіру (мин, сек)	3.12 3.16	3.54 3.56	3.05 2.56	3.56 3.43
Ескерту: Экспериментке дейін Эксперименттен кейін				

Эксперимент кезеңінде студенттердің дене шынықтыру көрсеткіштерінің динамикасын талдау эксперименттік оқу бағдарламасының практикалық бөліміне бөлінген міндетті сағаттардың азаюына қарамастан, бұл көрсеткіштердің деңгейі көптеген дене шынықтыру параметрлері бойынша жоғарылағанын дәлелдеуге негіз береді. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, дене шынықтыру деңгейіндегі оң өзгерістер осы көрсеткіштердің эксперименттік топ студенттерінің дене шынықтыру белсенділігінің деңгейімен, дене шынықтыруға деген құндылық қатынасымен байланысты.

Студенттің физикалық өзін-өзі жетілдіруінің мәні мен мазмұнына сүйене отырып, біз физикалық өзін-өзі жетілдіру дағдыларын төмендегідей саралаймыз:

Негізінен физикалық деректермен айқындалатын қимыл-қозғалыстар;

Негізінен зияткерлік деректермен айқындалатын зияткерлік-реттеушілік;

Реттеуші, негізінен студенттің психологиялық және адамгершілік ерекшеліктерімен айқындалады.

Қорытынды. Зерттеу барысында болашақ дене шынықтыру мұғалімінің ауыл мектебінің жағдайына

кәсіби дайындығын қалыптастыру процесінің сапасын қалай жақсартуға болатындығы туралы жаңа, сенімді ақпарат алу мақсатында нәтижелерді талдауға және түсіндіруге бағытталған педагогикалық диагностиканы құру мен ұйымдастырудың ғылыми тәсілдері анықталды, осылайша кәсіби дайындық кезеңінде бақылау-бағалау функцияларын күшейтуге ықпал етеді. Диагностикалық зерттеу құрылымының логикасына сәйкес біз өлшеу жүйесін жасадық, яғни. болашақ дене шынықтыру мұғалімінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығының критерийлері, көрсеткіштері мен деңгейлері анықталды. Өзірленген критериялды-диагностикалық аппарат негізінде ауыл мектептеріндегі дене шынықтыру мұғалімдерінің кәсіби қызметінің жай-күйіне талдау, сондай-ақ экспериментке енгізілген болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығының бастапқы деңгейін зерделеу жүзеге асырылды. Бұл ретте мұғалімдер мен болашақ мұғалімдер қызметіндегі оң үрдістер (жұмысқа орналасуға ұмтылу, ынтымақтастықты ұйымдастыру, ауыл мектебінің жағдайына бейімделген сапалы даярлықтың маңыздылығын

түсіну), сондай-ақ жағымсыз тараптар (ЖОО-дағы ауыл мектептерінің жағдайына кәсіби даярлықтың жеткіліксіз нәтижелілігі, әкімшіліктер тарапынан әлсіз ұйымдастыру мен басшылық, материалдық-техникалық дайындықтың болмауы) анықталды. Тиімді кәсіби қызмет үшін қажетті техникалық база және т. б.). Зерттелетін мәселенің анықталған нақты жағдайы болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің ауыл мектебінің жағдайына кәсіби дайындығын қалыптастырудың мазмұнын, нысандары мен әдістерін әзірлеуге негіз болды.

Біздің зерттеуімізден алынған мәліметтер бірқатар қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

Біріншіден, эксперименттік топ қатысушыларының арасында оқу-тәрбие процесінде инновациялық технологияларды қолданатын шығармашылық белсенді дене шынықтыру мұғалімдерінің саны артты (экспериментке қатысушылардың 58%);

Екіншіден, эксперименттік топтың дене шынықтыру мұғалімдерінің кәсіби қызметінің мазмұнын зерделеу ауылдық мектептердегі өзінің практикалық қызметін түсіну, орындау, талдау және болжау деңгейінде аналитикалық, әдістемелік, коммуникативтік, ұйымдастырушылық сипаттағы дағдылардың өсуін тіркеуге мүмкіндік береді.

Үшіншіден, эксперименттік топтың дене шынықтыру мұғалімдері ауылдық оқушылармен, ата-аналармен және педагогикалық ұжымдармен жұмыс істеуге психологиялық-педагогикалық дайындықпен едәуір күшейтілген. Эксперименттік топ дене шынықтыру мұғалімдерінің кәсіби қызметін бақылау мектеп пен сыныптардағы жағымды психологиялық атмосфераны, мұғалімдер мен оқушылардың дидактикалық өзара әрекеттесуінің сапалы деңгейін, олардың оқушылардың ата-аналарының жұмысын жоғары бағалауға мүмкіндік берді.

Төртіншіден, өзін-өзі бағалау, сауалнамалар, әңгімелесулер эксперименттік және бақылау топтарының дене шынықтыру мұғалімдерінің 76%-ы ауылдық мектептерде дене тәрбиесін ұйымдастыру мәселелері бойынша өздерінің кәсіби дайындығын жетілдіру қажеттілігін саналы түрде көрсететінін атап өтуге мүмкіндік берді.

Жалпы, біз әзірлеген бағдарлама бойынша эксперименттік топ түлектерінің 86%-ы ауыл мектептері жағдайында жұмысқа кәсіби дайындықты қалыптастырудың мазмұнына, тәсілдеріне, нысандарына, шарттарына қанағаттанды.

Жалпы, біз әзірлеген бағдарлама бойынша эксперименттік топ түлектерінің 86%-ы ауыл мектептері жағдайында жұмысқа кәсіби дайындықты қалыптастырудың мазмұнына, тәсілдеріне, нысандарына, шарттарына қанағаттанды. Бұл ретте, біздің бағдарламамыздың оң тұстарына жататын: теориялық және практикалық материалды дайындау барысында оңтайлы үйлесімділік, ауыл мектебі жағдайында жұмысқа бағдарлануды, уәждемені, кәсіби қызығушылықты нақты қалыптастыра білу, сауатты қойылған, негізделген және қол жеткізуге болатын дайындық мақсаттары, оқытудың белсенді нысандары мен әдістерінің жеткілікті көлемі мен үйлесімі және т.б. жатқызылды.

Осылайша, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері бойынша біз болашақ дене шынықтыру мұғалімдерінің ауыл мектептері жағдайында жұмыс істеуге қалыптасқан кәсіби дайындығы қазіргі қоғамның қажеттіліктеріне жауап береді және тәжірибеде сәтті жүзеге асырылады деген қорытындыға келеміз. Білімді игеру және арнайы дағдыларды қалыптастыру процесі белсенді, саналы, шығармашылық сипатта болды, содан кейін педагогикалық эксперименттің логикасына сәйкес жүйеге құрылды, бұл ынталандырушы мотивтерге, сондай-ақ бүкіл білім беру жүйесін дамытудың стратегиясы мен тактикасын жасауға айтарлықтай әсер етті.

Әдебиеттер

- 1 Қазақстан Республикасының Президенті Қасым Жомарт Тоқаевтің 5 қазан 2023 жылы Республикалық педагогтардың съезінде сөйлене сөзінен. <https://www.akorda.kz/ru/glava-gosudarstva-prinyal-uchastie-v-respublikanskom-sezde-pedagogov-594513>
- 2 «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Қазақстан Республикасының Заңы (2024.01.01. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30119920#activate_doc=2
- 3 «Дене шынықтыру және спорт туралы» Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V Заңы (2023.03.09. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575883#activate_doc=2
- 4 «Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 988 Қаулысы (күші жойылды) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35774792#activate_doc=2
- 5 «Педагог мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 293-VI Заңы (2023.01.07. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37375928#activate_doc=2
- 6 Утегенов Е., Куракбаева А., Байғалиев Ә. Болашақ дене шынықтыру мұғалімін кәсіби іс-әрекетке дайындау // Абай атындағы ҚазҰПУ-ң хабаршысы. – 2020. - №1 (65), - 243-248 б.

- 7 Виленский М.Л. Физическая культура в гуманитарном образовательном пространстве вуза // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 1999. – № 1. – С. 27-32.

References

- 1 Қазақстан Республикасының Президенті Қасым Жомарт Тоқаевтің 5 қазан 2023 жылы Республикалық педагогтардың съезінде сөйлесе сөзінен. <https://www.akorda.kz/ru/glava-gosudarstva-prinyal-uchastie-v-respublikanskom-sezde-pedagogov-594513>
- 2 «Bilim turaly» 2007 zhylғы 27 shildedegi № 319-III Қазақстан Республикасының Заңы (2024.01.01. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30119920#activate_doc=2
- 3 «Dene shynuktyru zhәне sport turaly» Қазақстан Республикасының 2014 zhylғы 3 shildedegi № 228-V Заңы (2023.03.09. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575883#activate_doc=2
- 4 «Қазақстан Республикасында bilim berudi zhәне ғылымды damytudyң 2020 – 2025 zhyldarға арналған мемлекеттік бағдарламасын bekitu turaly» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 zhylғы 27 zheltokсандары № 988 Қаулысы (қышй zhojyldy) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35774792#activate_doc=2
- 5 «Pedagog мәртеbesi turaly» Қазақстан Республикасының 2019 zhylғы 27 zheltokсандары № 293-VI Заңы (2023.01.07. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37375928#activate_doc=2
- 6 Utegenov E., Kurakbaeva A., Bajgaliev Ә. Bolashaқ dene shynuktyru mұғalimin kәsibi is-әreketke dajyndau // Abaj atyndarы ҚазҰПУ-ң habarshysy. – 2020. - №1 (65), - 243-248 b.
- 7 Vilenskij M.L. Fizicheskaya kul'tura v gumanitarnom obrazovatel'nom prostranstve vuza // Fizicheskaya kul'tura: vospitanie, obrazovanie, trenirovka. – 1999. - № 1,- S. 27-32.

Хат-хабарға арналған автор (бірінші автор)	Автор для корреспонденции (первый автор)	Author for correspondence (first author)
Бекнурманов Нурлан Сайлаубекович – ҚР Құрметті спорт қызметкері, педагогика магистрі, М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ., Қазақстан, e-mail: nurlan_beknurmanov@mail.ru, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0732-4780	Бекнурманов Нурлан Сайлаубекович – Заслуженный деятель спорта РК, магистр педагогики, Таразский региональный университет имени М.Х. Дулати, г. Тараз, Казахстан, e-mail: nurlan_beknurmanov@mail.ru, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0732-4780	Beknurmanov Nurlan Sailaubekovich – Honored Worker of Sports of the Republic of Kazakhstan, Master of Pedagogy, M.H. Dulati Taraz Regional University, Taraz, Kazakhstan, e-mail: nurlan_beknurmanov@mail.ru, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0732-4780